

650 LAT W SŁUŻBIE KSIĄŻKI.

Wydarzenia Roku Jubileuszowego

Szanowni Państwo, dokładnie rok temu w gościnnych salach Klubu Księgarza odbyła się inauguracja Roku Jubileuszowego „650 lat w służbie książki”. W obecności ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego p. Bogdana Zdrojewskiego uroczyście rozpoczynaliśmy ogólnopolskie działania. Dziś możemy dokonać podsumowania naszej przeszło rocznej pracy. Rzeczywiste działania rozpoczęły się bowiem dużo wcześniej.

Irena Janowska

Szanowni Państwo, dokładnie rok temu w gościnnych salach Klubu Księgarza odbyła się inauguracja Roku Jubileuszowego „650 lat w służbie książki”. W obecności ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego p. Bogdana Zdrojewskiego uroczyście rozpoczynaliśmy ogólnopolskie działania. Dziś możemy dokonać podsumowania naszej przeszło rocznej pracy. Rzeczywiste działania rozpoczęły się bowiem dużo wcześniej.

Tu przypomnieć należy nazwisko pana Krzysztofa Kalety, który na jednym z zebrań Stowarzyszenia Księgarzy Polskich przypomniał już w początkach roku 2013 o zbliżającej się rocznicy 650-lecia utworzenia w Krakowie przez króla Kazimierza Wielkiego pierwszego polskiego uniwersytetu i oficjalnym usankcjonowaniu dekretem królewskim stanowiska stacjonariusza, czyli dostarczyciela ksiąg dla żaków i profesorów. Tegoż stacjonariusza uznajemy za protoplastę dzisiejszych zawodów związanych z upowszechnianiem książki. Zorganizowane 50 lat temu przez ówczesne Stowarzyszenie Księgarzy Polskich obchody stanowiły punkt wyjścia. Obecnie jednak upamiętnienie daty 12 maja 1364 roku przybrało inny charakter. Chodziło o zintegrowany udział w nim wszystkich środowisk pracujących dla upowszechniania książki. Wiosną 2013 roku powołany został Komitet Organizacyjny obchodów, a w jego skład weszli przedstawiciele:

Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich,
Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek,
Stowarzyszenia Wydawców Szkół Wyższych,
Stowarzyszenia Wydawców Katolickich,
Stowarzyszenia Księgarzy Polskich,

Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Księgarzy,
Izby Księgarstwa Polskiego,
Polskiej Izby Książki,
i Polskiej Izby Druku.

Partnerami obchodów zostały ogromnie szacowne instytucje: Biblioteka Narodowa i Biblioteka Jagiellońska oraz Instytut Książki.

Patronatu prasowego udzieliły Magazyn Literacki KSIĄŻKI, Biblioteka Analiz, Wiadomości Księgarskie, miesięczniki Wydawca, Bibliotekarz i Poradnik Bibliotekarza, portale rynek-ksiazki.pl i sbp.pl.

I tak inauguracja Roku 650-lecia służby książce 12 grudnia 2013 roku mogła się odbyć w tej sali na gruncie już dobrze przygotowanym. Mogliśmy poinformować Państwa o patronacie, jakiego naszemu przedsięwzięciu udzielił Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Pan Bronisław Komorowski. Mogliśmy też zaprezentować-użyję określenia żargonowego - „odpalony” tego dnia serwis informacyjny Jubileuszu na portalu SBP. Tu złożyć należy osobne podziękowanie pracownikom Biura Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, którzy włożyli wiele pracy w obsługę administracyjną wszystkich działań Komitetu Organizacyjnego, a także w funkcjonowanie serwisu, w tym panu

Konradowi Stepanajtysowi, prowadzącemu wszystkie działania od strony informatycznej. Tegoż dnia mogliśmy także zobaczyć prezentację multimedialną przygotowaną przez Andrzeja Tomaszewskiego, która później miała swój piękny ciąg dalszy.

Koniec roku poprzedniego i początek obecnego upłynęły pod znakiem rozsyłania materiałów informacyjnych oraz akcji mailingowych, przeprowadzanych przez każdą z organizacji działających w Komitecie Organizacyjnym, w czym wielką pomoc okazywała, by oddać jej należną sprawiedliwość, Izba Księgarstwa Polskiego. Na stronie internetowej jubileuszu zamieszczone zostały gotowe do pobrania pliki z sygnetem Jubileuszu i afiszem. Działania te zaczynały przynosić efekt. W księgarniach, bibliotekach, wielu ośrodkach kultury zawisły nasze plakaty. W prasie ogólnopolskiej i mediach lokalnych pojawiły się informacje o samej rocznicy powołania Akademii Krakowskiej i jubileuszu 650- lecia naszych zawodów. Znak „650 lat w służbie książki” towarzyszył kolejnym imprezom związanym z książką. Obecny był na 13. Poznańskich Spotkaniach Targowych - Książka dla Dzieci i Młodzieży, które odbyły się na przełomie lutego i marca. Komunikat z tej imprezy trafił na naszą stronę internetową. W ogóle organizacje i instytucje promujące książkę dla młodych czytelników włączyły się aktywnie do naszych działań. Polska Sekcja IBBY, czyli Międzynarodowej Izby ds.

Książek dla Młodych, wielokrotnie potem informowała o swoich akcjach promocyjnych, które opatrywała także znakiem „650-lecia”.

Pod koniec marca na Uniwersytecie Warszawskim odbyła się wielka międzynarodowa konferencja naukowa „Na co dzień i od święta. Książka w życiu Polaków w XIX-XXI wieku”. Zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami o ścisłej współpracy między światem naukowym i środowiskiem kultury książki w ramach obchodów jubileuszowej rocznicy „650 lat w służbie książki” - ustaleniami prowadzonymi przez kolegów ze Stowarzyszenia Księgarzy Polskich - w sesji wzięli czynny udział przedstawiciele środowiska księgarzy, wydawców i bibliotekarzy, wygłaszając stosowne referaty. Byli to m.in. dr Grzegorz Boguta, red. Piotr Dobrołęcki z Polskiej Izby Książki oraz dr Andrzej Skrzypczak ze Stowarzyszenia Księgarzy Polskich. We wszystkich sekcjach tej konferencji ogłoszono łącznie 65 referatów bądź komunikatów.

Początek kwietnia to czas XX Targów Wydawców Katolickich w Warszawie - w Arkadach Kubickiego znak „650 lat w służbie książki” tradycyjnie już był silnie obecny. Jednocześnie trwały prace nad godnym uczczeniem Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich, przypadającego 23 kwietnia.

Jak Państwo pamiętają, premierę miała wtedy prezentacja multimedialna „Od skryptoriów do e-booków”, przygotowana przez Andrzeja Tomaszewskiego na podstawie pokazu, jaki miał miejsce tutaj rok temu. Prezentacja, sfinansowana przez Polską Izbę Książki w ramach grantu z MKiDN na promocję ŚDKiPA w powiązaniu z Jubileuszem 650-lecia, również została „zawieszona” w elektronicznym serwisie informacyjnym jako plik do pobrania.

Nie możemy wyliczyć wszystkich wydarzeń, na których została wykorzystana do przeprowadzenia lekcji bibliotecznych, ile szkół z niej skorzystało, ale o jednym sposobie jej użycia powiedzieć należy. Otóż od 3 maja do 31 sierpnia trwa od 2005 roku w warszawskim Wilanowie akcja „Parkowanie z książką w Wilanowie”, promująca kulturę czytelnictwa, a realizowana przez Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie. Biorąc książkę z regałów ustawionych przy wejściu do parku, można spędzić miłe chwile z lekturą w scenerii ogrodów wilanowskich. „Parkowanie z książką” organizowane jest we współpracy z wydawcami i instytucjami kultury. I właśnie w ramach „Parkowania z książką” na ekranie w Sali Historycznej pałacu wilanowskiego, gdzie mieści się księgarnia oraz rekonstrukcyjne stanowisko nadwornego drukarza królewskiego, była wyświetlana nasza prezentacja „Od skryptoriów do e-booków”. Przestrzeń ta włączona jest w ciąg komunikacyjny zwiedzających muzeum, co sprzyjało oglądaniu jej w okresie nasilonego ruchu turystycznego.

Ale to nie jedyna odsłona popularności prezentacji. Okazało się bowiem, że

istnieje zapotrzebowanie na wersje językowe. Ks. Roman Szpakowski, prezes Stowarzyszenia Wydawców Katolickich, podczas pobytu za granicą na targach książki opowiedział swoim rozmówcom o obchodzonej w Polsce rocznicy i pokazał drukowane materiały informacyjne, co spotkało się z wielkim zainteresowaniem słuchaczy. Na Międzynarodowe Targi Książki w Turynie, zwane „Salonem del libro”, które odbywały się w dniach 8-12 maja 2014, została więc przygotowana wersja włoska. Wyświetlana była tam 6-7 razy dziennie przez wszystkie nośniki wizualne na terenie targów. Cieszyła się dużym zainteresowaniem, a kilku wydawców z Włoch, Hiszpanii i Ameryki Łacińskiej (Meksyk, Argentyna, Brazylia) skopiowało ją nawet, by pokazać ją u siebie, a nawet na wzór naszej zrobić własną.

Równocześnie tegoż dnia, czyli Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich, Polska Izba Książki ogłosiła otwarty konkurs fotograficzno-literacki „Moja ulubiona księgarnia”. Celem konkursu było uświadomienie wszystkim, jak ważnym ogniwem w obiegach kultury są księgarnie. Rozstrzygnięcie konkursu zaplanowano na Targi Książki w Krakowie w br.

Maj, miesiąc tradycyjnie związany z książką, choć niegdysiejsze Dni Oświaty, Książki i Prasy odeszły w zapomnienie, rozpoczął się od Ogólnopolskiego Tygodnia Bibliotek - w dniach 8-15 maja. Nie podejmuję się wymienić części choćby z ogromu imprez organizowanych wtedy w całym kraju, więcej o tym mogłaby powiedzieć pani prezes Elżbieta Stefańczyk, lecz podkreślić należy, że biblioteki wszystkich szczebli, od filii placówek gminnych po wielkie księżnice wojewódzkie, włączyły hasło Rok Czytelnika, nasze hasło przecież, z którym wychodziliśmy od początku, do programu swoich działań na cały rok 2014, a plakat „650 lat w służbie książki” wszędzie witał czytelników już u progu.

Dokładnie natomiast 12 maja, w rocznicę edyktu króla Kazimierza, rozpoczęła się w Łobzie, a ściślej w Tarnowie w powiecie łobeskim, dwudniowa konferencja „Książka dobrem kultury i źródłem wiedzy”, zorganizowana przez Ogólnopolskie Stowarzyszenie Księgarzy, we współpracy z Wydziałem Filologicznym Uniwersytetu Szczecińskiego, pod honorowym patronatem Prezydenta RP. Ta konferencja także była jednym z punktów programu Roku Jubileuszowego. Nie brakło referatów z zakresy wiedzy branżowej. Księgarz dr Jan Lus mówił o wpływie oferty wydawniczej na wielkość sprzedaży książek, a red. Piotr Dobrołęcki i wydawca Sonia Draga przedstawili aktualną sytuację na rynku książki.

Obfitość wydarzeń wpisujących się w obchody przyniosły Warszawskie Targi Książki (22-25 maja). Większość organizacji tworzących Komitet Organizacyjny miała swoje stoiska, gdzie udostępniano materiały informacyjne i propagowano ideę

obchodów.

Odbyło się wiele imprez, w tym panel dyskusyjny Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek pod hasłem „Redagowanie - luksus czy konieczność. Czy [książka*, autor*, wydawca*, czytelnik*] może obyć się bez redaktora? (* niepotrzebne skreślić)". Referenci i uczestnicy dyskusji wskazywali na katastrofalne dla poziomu publikacji skutki pomijania osoby redaktora czy też korektorów.

Krzepić mogą takie wydarzenia „niestołeczne", jak wmurowanie dnia 7 czerwca tablicy pamiątkowej przypominającej postać zasłużoną dla swego miasta- i to dla upamiętnienia pewnej ciągłości historycznej w Roku Jubileuszowym. Otóż w Bolesławcu, gdzie działa słynna księgarnia „Agora", urodził się w początkach XIX wieku wybitny naukowiec i podróżnik Karol Ferdynand Appun, mający z książkami - prócz czytania i pisania ich - tyle wspólnego że pochodził z rodziny księgarzy, a firma rodzinna mieściła się dokładnie w tym miejscu, gdzie dziś działa „Agora". Właścicielka księgarni, pani Józefa Witas, zorganizowała umieszczenie tablicy pamiątkowej na ścianie tego budynku właśnie ze względu na poszanowanie tradycji zawodu w roku tak szczególnie odwołującym się do historii.

W czerwcu ukazał się także dodatek do czasopisma „Bibliotekarz" wydawanego przez SBP, pod nazwą „Biblioteki publiczne z bliska i z daleka", przygotowany specjalnie na Rok Jubileuszowy. Tematem wspólnym artykułów w nim zwartych było czytelnictwo, rozpatrywane pod różnymi aspektami, bo przecież celem wszystkich działań tego roku uczyniliśmy czytelnika.

Okres wakacyjny, wbrew stereotypom, nie oznaczał zaprzestania działalności spod znaku „650-lecia". Przeciwnie - logo Roku Jubileuszowego pojawiało się od Bałtyku, gdzie trwał Nadmorski Plener Czytelniczy (1-3 sierpnia) po... może nie Tatry, ale za to Bieszczady, z ich Bieszczadzkiem Latem z Książką (13-15 czerwca). Jeśli przypomnieć w tym miejscu wolno wymieniane wcześniej całoletnie wilanowskie „Parkowanie.", obraz będzie pełniejszy.

Finał Roku Jubileuszowego nastąpił tam, gdzie program obchodów został ogłoszony, czyli w Krakowie, podczas 18. Targów Książki. Komitet Organizacyjny obchodów Jubileuszu zaprosił na seminarium „Przyszłość zawodów związanych z książką", które odbyło się 24 października. Program dnia obejmował wystąpienie prezesa PTWK Rafała Skąpskiego, który przedstawił założenia i cele Jubileuszu wobec problemów współczesnego rynku książki, prezentację multimedialną Andrzeja Tomaszewskiego, wręczenie nagród w konkursie literacko-fotograficznym Polskiej Izby Książki na temat „Moja ulubiona księgarnia" oraz panel dyskusyjny „Jak zmieniają się zawody bibliotekarza, księgarza, wydawcy, drukarza w świecie cyfrowym". Gościem

seminarium była minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego prof. Małgorzata Omilanowska.

I o tym panelu słów kilka. Referenci i dyskutanci rozważali tam problemy takie jak:

- które nowoczesne technologie miały i będą mieć największy wpływ na transformację instytucji i zawodów związanych z książką?
- jakie zmiany społeczne mają istotne znaczenie dla przyszłości tych zawodów?
- jaki jest optymalny model kształcenia bibliotekarzy, księgarzy, wydawców czy drukarzy w szybko zmieniającym się otoczeniu technologicznym, społecznym i biznesowym?
- jak cyfrowa rewolucja zmienia podstawy funkcjonowania instytucji?
- jaki wpływ może mieć polityka kulturalna na kondycję bibliotek, księgarń, instytucji wydawniczych?

W panelu uczestniczyli Krzysztof Frankowicz, wicedyrektor ds. zbiorów Biblioteki Jagiellońskiej i Wioleta Jakubas, także z BJ, Włodzimierz Albin, prezes Rady Polskiej Izby Książki, Bogdan Klukowski ze Stowarzyszenia Księgarzy Polskich, Andrzej Tomaszewski, Polskie Towarzystwo Wydawców Książek.

Drugim wydarzeniem, choć chronologicznie pierwszym w programie dnia, było wręczenie nagród w konkursie PIK na najciekawszą, najpiękniejszą prezentację ulubionej księgarni. Liczba i jakość nadesłanych prac dowodzi, że wciąż są klienci, którzy przywiązują się do swoich wybranych miejsc i wciąż są księgarnie, które potrafią przyciągać. Jury konkursu stanowili Włodzimierz Albin - Polska Izba Książki, Waldemar Janaszewicz - Stowarzyszenie Księgarzy Polskich, Krzysztof Kaleta - Stowarzyszenie Księgarzy Polskich, Jerzy Okuniewski - Książnica Polska i Henryk Tokarz - Izba Księgarstwa Polskiego. Nagrody wręczyła przybyłym autorom prac oraz przedstawicielom wskazanych księgarń minister Małgorzata Omilanowska.

Zakończenie Roku Jubileuszowego „650 lat w służbie książki” w ramach Stowarzyszenia Wydawców Katolickich odbyło się na XVII Targach Wydawców Katolickich w Lublinie w dniach 18-20 listopada 2014. Oprócz promocji tegoż Roku poprzez plakaty, foldery odbyła się konferencja na temat „Historia i rozwój książki naukowej, katolickiej”. Prelegentami byli bibliotekarze z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Trudno wymienić wszystkie imprezy, jakie odbyły się w dobiegającym końcu Roku Jubileuszowym. Wiele się udało, ale i w wielu miejscach musieliśmy pod naciskiem rzeczywistości rewidować początkowe plany. Najważniejsze, czego doświadczyliśmy, to

utwierdzenie się w przeświadczeniu, że solidarne, ideowe zaangażowanie licznych organizacji i ludzi wiele potrafi zmienić, że pracując razem, można wiele uzyskać, nawet jeśli środki finansowe są niezwykle ograniczone. Z tymi niewielkimi środkami dotarliśmy do dziesiątków tysięcy naszych rodaków z przesłaniem o historii i znaczeniu zawodów związanych z książką i jednym z najważniejszych przejawów aktywności ludzkiej - czytaniem.

Idea obchodów poruszyła pokłady społecznych emocji, angażowała masy ludzi, o których nawet nie wiemy. Przeglądając na użytek niniejszego wystąpienia informacje z całego roku, uświadomiłam sobie, jak wiele luk jest w naszych wiadomościach. Dlatego też składając podziękowania wszystkim osobom, które poświęciły swoją energię i czas temu projektowi, chcę zwrócić się jeszcze do Państwa z pewną prośbą. Abyśmy nie zapomnieli, co się jednak udało zrobić, w ilu miejscach w całym kraju coś się poruszyło, proszę o jeszcze jedno: o przekazanie do końca stycznia, na znany Państwu dotychczasowy adres, sprawozdań z działań Waszych organizacji i tych akcji ze swoich środowisk, o których Państwo wiecie.

Niech zostaną zapisane, żeby nie przepadły w niepamięci.

Na zakończenie pragnę złożyć podziękowanie prezesowi Stowarzyszenia Księgarzy Polskich panu Waldemarowi Janaszkiwiczowi i jego współpracownikom za zorganizowanie zarówno zeszłorocznej, inaugurującej, jak i obecnej imprezy zakończenia Roku Jubileuszowego. Mimo że wkład swój wnosili wszyscy członkowie Komitetu organizacyjnego, ich wysiłek zasługuje na słowa wdzięczności.

Irena Janowska